

ACTIVITATEA ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRI EUROPENE A REPUBLICII MOLDOVA

THE ACTIVITY OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

DOI: 10.5281/zenodo.14753237

UDC: 32.01.327: 341

Constantin BUSUIOC,

Doctorand,

Școala Doctorală de Științe Umanistice și ale Educației,

Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: busuiocconstantin79@gmail.com

ORCID: 0000-0003-0006-3741

Summary. Most non-governmental organizations sincerely and well argue for European integration as a strategic perspective for the development of the Republic of Moldova. That is why civil society has used all available legal mechanisms to promote the country's European course and to assist, to the best of its ability, any government available to implement modernization and structural reforms in line with European norms and standards. The role of civil society in the further development of the Republic of Moldova, especially since a development project of the Republic of Moldova in a united and prosperous Europe, also means the development of the associative sector according to European standards and practices. The development of NGOs following the European model has become a national priority reflected in official state programming documents, especially after 2010.

Keywords: Republic of Moldova, European integration, Civil Society

Rezumat. Majoritatea organizațiilor neguvernamentale susțin integrarea europeană ca perspectivă strategică pentru dezvoltarea Republicii Moldova. De aceea, societatea civilă a folosit toate mecanismele legale disponibile pentru a promova cursul european al statului și pentru a asista, în măsura posibilităților sale, orice guvern disponibil să implementeze modernizarea și reformele structurale în conformitate cu normele și standardele europene. Rolul societății civile în dezvoltarea ulterioară a Republicii Moldova, mai ales că un proiect de dezvoltare al Republicii Moldova într-o Europă unită și prosperă, înseamnă și dezvoltarea sectorului asociativ conform standardelor și practicilor europene. Dezvoltarea ONG-urilor după modelul european a devenit o prioritate națională reflectată în documentele oficiale de programare de stat, mai ales după 2010.

Cuvinte-cheie: Republica Moldova, integrare europeană, societate civilă

Republica Moldova a cunoscut mai târziu apariția societății civile, liberalizarea regimului asociativ provocând anumite reticențe din partea guvernărilor. Pe parcursul ultimilor ani societatea civilă autohtonă nu doar că a supraviețuit condițiilor acerbe ale tranziției, dar a și reușit, în multe cazuri, să se impună ca un veritabil gardian al valorilor democratice¹. Cu atât mai mult, sunt salutarele progresele care s-au realizat prin apariția mai multor organizații neguvernamentale profesioniste, dar și prin adoptarea legislației relevante, prin perfecționarea continuă a acesteia².

Societatea civilă devine actuală în Republica Moldova odată cu suveranitatea și independența, se dezvoltă concomitent cu sectorul public și sectorul privat, crește în importanță pe măsura modernizării și reformelor structurale pe care societatea moldovenească și le-a asumat³. Dar mai important este rolul societății civile în dezvoltarea de mai departe a Republicii Moldova, mai ales că un proiect de dezvoltare al Republicii Moldova într-o Europă unită și prosperă, înseamnă și dezvoltarea sectorului asociativ conform standardelor și practicilor europene. În tot cazul, discuțiile legate de perspectivele sectorului asociativ într-un context mai larg de dezvoltare a Republicii Moldova sunt tot mai relevante pe măsură ce integrarea europeană înseamnă însușirea noii paradigme⁴.

Majoritatea organizațiilor neguvernamentale susțin sincer și bine argumentat integrarea europeană ca perspectivă strategică de dezvoltare a Republicii Moldova. Motiv pentru care, societatea civilă a utilizat timp de două decenii toate mecanismele legale disponibile pentru a promova parcursul european al țării și pentru a asista, în măsura capacităților, orice guvernare disponibilă să implementeze modernizarea și reformele structurale conform normelor și standardelor europene. După ce în iulie 1992 Comisia Europeană propune semnarea acordurilor de parteneriat și cooperare cu noile state independente, apărute în urma destrămării

¹ Ion Valer Xenofontov, *Istoria recentă a Republicii Moldova*. În: *Revista Militară. Studii de securitate și apărare*, Chișinău, 2018, nr. 2 (20), pp. 69-109.

² Carolina Budurina-Goreacii, *Cadrul legal și instituțional al societății civile din Republica Moldova*. În: *Revista Moldovenească de Drept Internațional și Relații Internaționale*, nr. 1 (35), 2015, pp. 78-86.

³ Ion Valer Xenofontov, *Dezbaterea proiectului Declarației de Suveranitate în Sovietul Suprem al RSS Moldova*. În: *Suveranitatea Republicii Moldova: concept și realitate: conferință științifică interuniversitară: Materialele Conferinței științifice interuniversitare on-line „30 de ani de la proclamarea Suveranității RSS Moldova”*; 23 iunie 2020 /Concept și coordonare: Anatol Petrencu, Ion Negrei, Chișinău, Tipogr. „Balacron”, 2020, pp. 171-178.

⁴ Eduard Țugui, *Organizațiile neguvernamentale din Republica Moldova: evoluție, activități și perspectivele dezvoltării*, Chișinău, IDIS „Viitorul”, 2013, p. 4.

URSS, iar în iunie 1993 Uniunea Europeană formulează la Copenhaga agenda de reforme pentru statele Europei centrale și de est, organizațiile neguvernamentale se angajează să promoveze reformele structurale sustenabile, conform criteriilor politic, economic și juridic. Spre exemplu, Fundația „Viitorul”, desfășoară, pe parcursul anilor 1993–1994, o campanie în mass-media națională pe tematica integrării europene, promovând în cadrul societății moldovenești demersul strategic de conectare la proiectul integraționist european.

Demersurile relevante procesului de integrare europeană, au devenit mai consistente în activitatea organizațiilor neguvernamentale odată cu instituționalizarea dialogului politic dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, prin semnarea Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC), și au evoluat în timp pe măsura evoluției relațiilor moldo-europene. De altfel, este un raport de reciprocitate în toată această ecuație euro-integraționistă, pentru că etapa consolidării societății civile moldovenești se datorează în mare măsură și angajamentelor europene ale Republicii Moldova. Centrele analitice, asocierile profesionale sau platformele naționale ale ONG-urilor au promovat normele și valorile europene, în timp ce zeci de organizații neguvernamentale prestau servicii sociale de calitate europeană. Mare parte a proiectelor implementate, multe dintre activitățile desfășurate și zeci de studii elaborate în cadrul organizațiilor neguvernamentale au avut ca obiectiv pe termen mediu și lung consolidarea democrației și economiei de piață în Republica Moldova după modelul democrațiilor europene.

Dinamizarea relațiilor moldo-europene odată cu semnarea în anul 2005 a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova (PAUERM), din cadrul politicii Europene de Vecinătate, a însemnat și un angajament sporit al societății civile în parcursul european al Republicii Moldova. Guvernul este și el mai interesat în expertiza societății civile în implementarea documentelor semnate cu Uniunea Europeană, iar Comisia Europeană stimulează această participare civică. Un reprezentant al societății civile participă la lucrările Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană, creată anterior alături de alte instituții de coordonare a integrării europene.

În cadrul unui proiect coordonat de către Institutul de Politici Publice și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, cca 30 de experți naționali elaborează și fac publică, în aprilie 2005, Strategia Europeană a Republicii Moldova, practic prima analiză sectorială exhaustivă a integrării europene care formulează priorități pe termen scurt și mediu

pentru fiecare domeniu.

Dialogul instituționalizat cu statul devine posibil doar la etapa consolidării societății civile. Democrația și societatea civilă au devenit actuale pentru Republica Moldova pe măsura consolidării relațiilor cu Uniunea Europeană, după lansarea Politicii Europene de Vecinătate și reorientarea strategică a întregii clase politice moldovenești imediat după alegerile parlamentare din primăvara anului 2005¹. După care statul simte tot mai mult nevoia expertizei societății civile într-un proces complex de integrare europeană. Astfel, în decembrie 2005, Parlamentul Republicii Moldova a deschis perspectiva cooperării instituționalizate cu societatea civilă prin adoptarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă. Documentul a prevăzut un mecanism complex de cooperare dintre Parlament și societatea civilă: consilii de experți pe lângă Comisiile permanente ale Parlamentului; consultarea permanentă; întruniri ad-hoc; audieri publice și; conferințe anuale².

Totodată, în implementarea Planul Individual de Acțiuni UE–Republica Moldova și reformelor conexe, toate ministerele implicate au deschis perspectiva cooperării cu organizațiile societății civile, iar Ministerul Justiției și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene au reușit să confere un caracter permanent acestei cooperări. Parteneriatul dintre Ministerul Justiției și societatea civilă acoperă un spectru larg de activități, elaborarea actelor legislative și normative sau instruirea funcționarilor publici în domeniul racordării legislației naționale la cea europeană³. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene este desemnat să monitorizeze implementarea Strategiei de comunicare cu privire la integrarea europeană a Republicii Moldova, adoptată prin Hotărârea Guvernului în decembrie 2007, ce avea scopul de a informa societatea despre Uniunea Europeană și de a oferi posibilități cetățenilor Republicii Moldova pentru a participa mai activ la procesul de integrare europeană⁴.

¹ Vezi spre exemplu: *Declarația Parlamentului Republicii Moldova cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene*. Disponibil la: <http://old.parlament.md/news/25.03.2005/>; *Programul de activitate al Guvernului pe anii 2005–2009 „Modernizarea țării–bunăstarea poporului”*. Disponibil la: <http://www.gov.md/doc.php?l=ro&id=c=445&id=2688> (accesat 24.04.2020).

² *Concepție privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă*. Disponibil la: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=314906> (accesat 24.04.2020).

³ Denis Cenușa, *Consolidarea societății civile din Republica Moldova*, Chișinău, Bons Offices, 2007 p. 28.

⁴ *Strategia de comunicare cu privire la integrarea europeană a Republicii Moldova*. Disponibil la: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=326654&l> (accesat 24.04.2020).

Un alt aspect important privind integrarea asociațiilor negurvernamentale din Republica Moldova la structurile UE l-a constituit semnarea Planului individual de Acțiuni UE–Republica Moldova, un document politic semnat între UE și Republica Moldova și care stabilește programul, obiectivele strategice și prioritățile părților pentru anii 2005–2007. Deși Planul de Acțiuni (PA) este un acord politic bilateral dintre autoritățile Republicii Moldova și UE, obiectivele prevăzute în PA nu pot fi realizate plenar fără participarea societății civile la implementarea și monitorizarea acestuia. PA este parte a obiectivului strategic al Republicii Moldova de integrare europeană, iar realizarea acestuia nu poate fi doar preocuparea sau sarcina autorităților, ci presupune o mobilizare a întregii societăți. Integrarea europeană constituie un proces complex, de lungă durată și care afectează toate sferele vieții sociale și fiecare cetățean în parte.

Premisa unei participări calitative și de substanță a organizațiilor societății civile la realizarea PA este stabilirea unui parteneriat eficient dintre acestea și autorități. Merită a fi menționat că, reprezentanții societății civile participă la instituțiile și activitățile de integrare europeană. De exemplu, un reprezentant al societății civile participă la Comisia Națională pentru Integrare Europeană; proiectul Strategiei de Integrare Europeană a fost elaborat de reprezentanți ai societății civile împreună cu reprezentanți ai autorităților¹. În noiembrie 2005, Parlamentul Republicii Moldova, a lansat o inițiativă cu privire la adoptarea concepției de conlucrare dintre legislativ și societatea civilă în contextul eforturilor de integrare europeană a Republicii Moldova etc. Această conlucrare și-a demonstrat eficiența și trebuie continuată și intensificată.

Astfel, conform concepției de conlucrare, instituțiilor societății civile – organizații neguvernamentale, asociații obștești, grupuri de inițiativă etc. – le revin următoarele sarcini principale în procesul de realizare a PA:

a) promovarea obiectivelor prevăzute în PA în rândul societății prin sensibilizarea opiniei publice, informarea cetățenilor, realizarea unor programe educaționale cu privire la procesul de integrare europeană și Uniunea Europeană. Aceste activități ar avea drept finalitate mobilizarea sprijinului cetățenilor pentru acțiunile întreprinse în cadrul PA și participarea nemijlocită a cetățenilor la realizarea acestora, o mai bună înțelegere de către cetățeni a beneficiilor și costurilor procesului de integrare europeană și o mai mare transparență a actului guvernamental în general.

¹ Textul integral al proiectului Strategiei Europene vezi pe: www.ipp.md. (accesibil: 12.02.2024).

b) Conlucrarea și dialogul constructiv dintre organizațiile societății civile și autoritățile centrale și locale ar permite participarea nemijlocită a primelor la realizarea obiectivelor PA, în particular la consolidarea instituțiilor democratice, promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, lupta cu corupția, promovarea dezvoltării durabile, reforma legislativă. În prezent, în Republica Moldova există o serie de organizații neguvernamentale cu o bogată experiență și expertiză în domeniile lor de activitate care ar putea fi de mare folos pentru procesul de realizare a PA. În plus, organizațiile societății civile pot transmite către autorități capacități și cunoștințe în domenii tehnice, de exemplu, elaborarea și managementul proiectelor, monitorizarea și evaluarea proiectelor, tehnici eficiente de comunicare cu cetățenii etc.

c) Organizațiile societății civile trebuie să își îndeplinească rolul tradițional de „câine de pază” a societății, adică să monitorizeze îndeaproape acțiunile întreprinse de autorități în vederea realizării obiectivelor PA și să publice cu regularitate și cât mai larg rapoarte alternative de evaluare („shadow reports”). Acest proces de monitorizare ar avea drept scop identificarea succeselor și insucceselor, precum și formularea unor recomandări în vederea ajustării și îmbunătățirii politicilor guvernamentale de realizare a PA. Deoarece PA face referință la alte programe și strategii naționale ca SCERS, Planul de Acțiuni cu privire la Drepturile Omului etc., se impune monitorizarea în paralel și a procesului de implementare a acestora. Valoarea adăugată a acestor rapoarte și recomandări va depinde de gradul de constructivism, atitudinea pro-activă a autorilor, măsura în care vor reflecta interesele și necesitățile cetățenilor. În același timp, autoritățile trebuie să fie deschise și receptive față de aceste opinii alternative și chiar să le încurajeze.

d) Inițierea unor dezbateri publice cu privire la realizările, problemele și perspectivele procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, rolul acestuia în democratizarea societății și dezvoltarea socio-economică; elaborarea unor studii de impact al procesului de integrare europeană asupra diverselor aspecte ale politicii interne și externe a Republicii Moldova.

e) Organizarea unor activități de lobby pe lângă autorități, dar și, după posibilități, pe lângă instituțiile și oficialii europeni cu privire la perspectivele integrării europene ale Republicii Moldova².

Pentru îndeplinirea acestor sarcini, organizațiile societății civile

² *Planul de Acțiuni Uniunea Europeană–Republica Moldova*. Ghid, Chișinău, Adept, 2006, pp. 33-51.

trebuie să realizeze următoarele ajustări în activitatea lor curentă: revizuirea activității și obiectivelor statutare și ajustarea acestora la obiectivul strategic de integrare europeană; consolidarea capacităților, durabilității, transparenței și reprezentativității ONG; consolidarea sectorului neguvernamental prin crearea unor rețele – coalitii – forumuri după principiile sectorial și geografic; aderarea la mișcările neguvernamentale europene, stabilirea legăturilor de colaborare cu ONG din statele UE și statele candidate în vederea preluării bunelor practici de participare a societății civile la procesul de integrare europeană; atragerea resurselor suplimentare interne și externe pentru realizarea obiectivelor PA etc.¹.

Societatea civilă a fost prezentă în procesul de monitorizare a implementării PAUEM prin consorțiul Asociației ADEPT și Centrului Analitic EXPERT-GRUP, care a elaborat rapoarte trimestriale cunoscute sub denumirea de „Euromonitor”².

Pentru perioada februarie 2005 – decembrie 2007, consorțiul ADEPT– EXPERTGRUP a lansat nouă numere ale acestui raport, care acoperă zece domenii prioritare de acțiune identificate de PAUEM. Publicația în cauză realizează, între altele, și o sinteză a rapoartelor „Euromonitor” (Cap. III).

Alte două rapoarte pe marginea implementării PAUEM au fost realizate sub egida Programului Inițiative Europene (PIE) al Fundației Soros-Moldova. Primul dintre acestea a reflectat realizarea PAUEM în perioada februarie 2005 – mai 2006 într-un șir variat de domenii, având drept scop evaluarea progresului, dar și formularea de recomandări pentru factorii decisivi implicați în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova³.

Cel de-al doilea raport a fost elaborat pe platforma Consorțiului Euroforum de către 13 ONG-uri, în urma lansării de către Comisia Europeană, pe 4 decembrie 2006, a Raportului de progres al Moldovei. Raportul ONG-urilor s-a referit la primii doi ani de implementare a PAUEM și și-a dorit să exprime un punct de vedere alternativ Comisiei Europene⁴.

¹ *Ibidem*, pp. 41-42

² *Rapoartele „Euromonitor”*. Disponibile: www.e-democracy.md și www.expert-grup.org. (accesibil: 12.02.2024).

³ I. Cernov, O Kovali (ed.), *De la implementarea PAUEM la elaborarea de politici*. Ediția I, Chișinău, Cartier, 2006.

⁴ *Consortium Euroforum. Raportul independent al celor treisprezece reprezentanți ai societății civile din Republica Moldova (În contextul Raportului Comisiei Europene din 4 decembrie 2006 și al împlinirii a doi ani de la semnarea PAUEM)*. Disponibil la: http://www.europa.md/upload/File/boxedreapta/raport_independent.doc (accesat: 12.02.2024).

Societatea civilă participă la o serie de alte expertizări tematice. Este și cazul analizelor și propunerilor furnizate de către IDIS „Viitorul” și alte organizații neguvernamentale, departamentului specializat de monitorizarea implementării PAUERM din cadrul MAEIE, în primăvara anului 2006, care au contribuit la elaborarea Raportului anual prezentat Uniunii Europene de către Guvernul Republicii Moldova. De asemenea, ADEPT și Centrul Analitic Expert-Grup realizează un util program de monitorizare a implementării Planului de Acțiuni UE- Republica Moldova și ulterior a angajamentelor legate de asocierea politică, integrarea economică și liberalizarea regimului de vize, inclusiv prin Rapoartele – Euromonitor, în timp ce Asociația pentru Politică Externă (APE) organizează dezbateri europene cu participarea societății civile, autorităților publice și oficialilor europeni implicați în negocierile de integrare europeană.

Parcursul european al Republicii Moldova, deși într-o evoluție ciclică, și stabilirea unui cadru național privind ODM, au suscitat în continuare sprijinul partenerilor externi de dezvoltare, implicit sprijinul pentru consolidarea societății civile moldovenești. Programul USAID „Consolidarea Societății Civile în Moldova”, Proiectul PNUD „Dezvoltarea durabilității financiare a organizațiilor societății civile în Republica Moldova” sau „Programul de susținere a organizațiilor umbrelor și rețelelor de organizații ale societății civile” al Fundației Est-Europene, toate susțin în continuare dezvoltarea sectorului asociativ în Republica Moldova. Pentru a nu aminti de asistența financiară „sectorială” pe care o acordă donatorii externi ONG-urilor moldovenești. Această colaborare mult mai largă a dus și la anumite rezultate foarte mari precum: s-au dezvoltat „think tank”-uri a căror expertiză este solicitată și în afara Republicii Moldova, au apărut organizații profesionale de protecția drepturilor omului sau persoanelor cu dizabilități și a crescut calitatea serviciilor sociale prestate de către ONG-uri⁵.

Schimbarea guvernării în 2009 și dinamizarea relațiilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană în cadrul Parteneriatului Estic, au generat și schimbări în relația statului cu societatea civilă. Guvernul Republicii Moldova, a început implementarea unor reforme coordonate cu Comisia Europeană, instituționalizează relațiile cu societatea civilă prin crearea Consiliului Național pentru Participare. Consiliul are drept scop dezvoltarea și promovarea parteneriatului strategic între autoritățile publice, societatea civilă și sectorul privat în vederea consolidării democrației participative în Republica Moldova și contribuie la adoptarea deciziilor

⁵ *Ibidem*, p. 19.

de politici publice care să răspundă intereselor societății¹.

Lansarea Parteneriatului Estic în anul 2009 și demararea negocierilor moldo-europene pe cele trei mari platforme – asocierea politică, integrarea economică și conectarea la piața energetică paneuropeană, liberalizarea regimului de vize – a însemnat o nouă realitate (geo)politică regională și națională în care rolul societății civile din Republica Moldova este la fel de important. Într-un cadru mai larg de participare la reformele realizate de către Guvernul Republicii Moldova, inclusiv în cadrul CNP, organizațiile neguvernamentale au stimulat dezbaterile publice privind beneficiile integrării europene în raport cu integrarea euro-asiatică, după care au abordat tematici sectoriale în proiecte, conferințe și studii. Proiectul „Convenția Națională pentru Integrarea Europeană”, implementat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul”, Asociația pentru Politică Externă și Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”, reprezintă un bun exemplu de conjugare a eforturilor. Organizațiile neguvernamentale din Republica Moldova au devenit active și în cadrul unor rețele sau platforme, dezvoltând proiecte împreună cu colegii din toată Europa. Forumul Societății Civile (FSC) a Parteneriatului Estic, structură lansată în 2009 pentru a asigura o participare mai activă a societății civile în parcursul european al statelor Parteneriatului Estic, este una dintre platformele regionale de discuție în care este prezentă societatea civilă moldovenească.

Dezvoltarea ONG-urilor după model european a devenit o prioritate națională reflectată în documente oficiale de programare ale statului în special după 2010, aspect evidențiat în cadrul Strategiei de Dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012–2015 și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei. Strategia, elaborată în parteneriat cu Consiliul Național al ONG-urilor din Moldova, reprezintă un cadru comun pentru toate eforturile de dezvoltare a societății civile în Republica. Astfel, documentul prevede trei priorități pentru dezvoltarea societății civile moldovenești în contextul integrării europene până în anul 2015 și anume: consolidarea cadrului de participare a societății civile la elaborarea și monitorizarea implementării politicilor publice; promovarea și consolidarea durabilității financiare a societății civile; dezvoltarea spiritului civic activ și a voluntariatului².

¹ Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 11 din 19.01.2010 cu privire la crearea Consiliului Național pentru Participare. Disponibil la: <http://www.cnp.md/images/stories/doc/hotarare%20de%20guvern%20privind%20crearea%20cnp.pdf>. (accesat 19.04.2020).

² *Legea nr. 205 pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada 2012–2015 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei*. În: *Monitorul Oficial*,

În martie 2010 a fost constituită Platforma Națională în cadrul FSC, mecanism care a reunit OSC doritoare de a contribui la parcursul european al țării, în timp ce al cincilea FSC, s-a desfășurat pe 4–5 octombrie la Chișinău, pentru prima dată într-o țară din Parteneriatul Estic. Contextul determinat de parcursul european, face și mai actuală pentru societatea civilă moldovenească legătura dintre integrarea europeană și integritatea teritorială, după ce soluționarea conflictului transnistrean a însemnat „marea absență” pentru organizațiile neguvernamentale³.

În ultimul deceniu, societatea civilă a preluat rolul crucial în informarea și educarea cetățenilor privind procesul de integrare europeană. Reprezentanții societății civile se bucură de cunoștințe profunde în ce privește procesul de integrare europeană, dar și de o credibilitate relativ înaltă în societate. Astfel, ei sunt cei mai buni și mai credibili emisari ai demersului pro-european în teritoriu, în localitățile Republica Moldova, la întâlniri cu studenții, elevii, primarii, sătenii etc.

Actualmente constatăm activitatea a câtorva platforme naționale foarte cunoscute în țară ale organizațiilor societății civile: *Platforma Națională a Forumului Societății Civile din Cadrul Parteneriatului Estic*; *Consiliul Național de Participare*, *Convenția Națională pentru Integrare Europeană a Republicii Moldova*.

Platforma Națională a Forumului Societății Civile din Cadrul Parteneriatului Estic coordonează mai multe sesiuni de informare privind UE care au loc în cadrul oricăror evenimente organizate de ONG-urile membre în teritoriu; organizează dezbateri publice tematice în centrele universitare și școlare cu participarea reprezentanților instituțiilor guvernamentale precum și ai societății civile, corpului diplomatic; susține elaborarea și difuzarea emisiunilor specializate de informare privind aspectele de integrare europeană la postul de radio „Vocea Basarabiei”. La fel, Platforma organizează întâlniri a Delegației Comisiei Europene la Chișinău cu reprezentanții Societății Civile.

Consiliul Național de Participare nu are acțiuni de informare și comunicare cu cetățenii privind procesul de integrare europeană. Aceasta denotă lipsa de valorificare la maximum a acestei platformei menită să promoveze parteneriatul strategic între autoritățile publice, societatea civilă și sectorul privat pentru a răspunde mai eficient intereselor societății. Pe lângă consultarea Guvernului în elaborarea politicilor publice,

nr. 1-5, 04.01.2013.

³ Marian Cepoi, *Informarea societății moldovenești privind procesul de integrare europeană: între acțiuni întârziate și manipulare*, Chișinău, Biblioteca IDIS „Viitorul”, 2014, pp. 20-23.

CNP trebuie să se implice și în promovarea ideii naționale de integrare europeană.

Convenția Națională pentru Integrare Europeană, proiect implementat de IDIS „Viitorul”. Aceasta are drept grup țintă: structurile guvernamentale (ministerele, agențiile etc.), organizațiile neguvernamentale, autoritățile publice locale, asociațiile profesionale, biserica etc. Platforma oferă expertiză actorilor enumerați mai sus, dar și vizite în raioane unde se întâlnesc cu fermieri, agricultori, întreprinzători, ONG-uri locale, studenți și profesori de la universitățile din localitatea dată¹. În sesiunea 2011–2012 a Convenției, din 16 ședințe ale grupurilor de lucru, au fost organizate în raioane, iar sesiunea 2013–2014 din șase grupuri de lucru, doi au fost în teritoriu. Aceste platforme, și cele mai active ONG-uri componente se implică însă prea puțin în combaterea discursului manipulator al forțelor politice care promovează aderarea la Uniunea Vamală (UV) și denigrează UE. Acestea nu reacționează deocamdată provocărilor venite din tabăra pro-UV, fapt datorat caracterului excesiv de tehnic al acestor structuri, destinate mai curând discuțiilor dintre experți și nu confruntărilor politice. În același timp, se degajă lipsa unei dispoziții combative care ar impune intrarea în polemică cu adversarii integrării, fapt demonstrat de Conferința organizată de Adunarea Cetățenească Helsinki, menționată mai sus, de la care au lipsit atât politicienii din Coaliția de guvernare (deși au fost invitați), cât și reprezentanții societății civile proeuropene.

În 2015, reprezentanții societății civile au semnat Declarația de susținere a parcursului european al Republicii Moldova și au creat o Platformă deschisă „Pentru Europa” pentru toți cei care împărtășesc valorile și idealurile europene, în total au semnat 50 de ONG-uri din Republica Moldova. Platforma „Pentru Europa” a fost creată pentru consolidarea opțiunii de integrare europeană și de dezvoltare democratică a Republicii Moldova și contribuie la promovarea valorilor europene, a beneficiilor economice, sociale, democratice și politice ale parcursului european al țării².

În concluzie, integrarea europeană și reformele conexe sau angajamentele naționale privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, sunt finanțate în Republica Moldova cu suportul donatorilor externi, după cum și existența organizațiilor neguvernamentale se datorează în mare

¹ *Ibidem*, p. 22.

² Disponibilă: <https://gov.md/europa/ro/content/50-de-ong-uri-au-semnat-declara%C8%9Bia-de-sus%C8%9Binere-parcursului-european-al-moldovei> (accesat 04.04.2020).

parte acestei asistențe financiare externe. Sectorul asociativ se dezvoltă etapizat în Republica Moldova, extinzându-și agenda de preocupări pe măsura evoluției societății și consolidării relațiilor cu Uniunea Europeană. Sustenabilitatea organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova este în evoluție, conform Indexului USAID, sectorul cunoscând o schimbare calitativă prin importante reforme legislative și de consolidare a bazei tehnico-materiale.